

Mgr. Eliška Peterková, **Ornamentika pravěké keramiky**

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra archeologie

Studijní obor – Archeologie, Plzeň 2017

(Posudek práce k získání vědecké hodnosti Ph.D.)

Účelem disertace bylo podle vlastních slov autorky „prozkoumat ornamenty na keramických nádobách jakožto nositele informací“. Badatelka však – snad z přílišné skromnosti – upozorňuje, že „se nepokusí interpretovat jednotlivé ornamenty, „protože nalézt konkrétní symbolický smysl ornamentů je téměř nemožné – vzhledem k arbitrárnosti symbolů, pokud nemáme k dispozici písemné prameny.“

Hned také omezuje časový rozsah disertace na dobu neolitu až stěhování národů a její geografické vymezení na území Čech – což lze samozřejmě chápat a akceptovat.

Jsem si samozřejmě dobře vědomý toho, že práci bylo nutno omezit na území Čech. Přece jen však – v podvědomí – se mi vkrádá myšlenka na moji oblíbenou moravskou malovanou keramiku: O jak velké množství variant malby keramiky se badatelka ochudila tím, že moravskou malovanou keramiku byť jen okrajově neregistrovala! Ale učinila dobře; kdyby se bývala do moravského tématu pustila, bylo by to na další monografii...

Zpět k posudku disertace Mgr. Peterkové:

Ta pak již dále metodicky pokračuje v dalších charakteristikách své práce (přesah hranice oboru Archeologie; rozdělení disertace na teoretickou a empirickou část) a formuluje 3 skupiny otázek, na něž se bude snažit nalézt odpověď:

1. skupina: ornamenty obecně
2. skupina: zda a jak se ornamenty v tom kterém období měnily
3. skupina: následná interpretace, ať již z hlediska teorie umění, nebo např. psychologie.

Vzápětí ale předkládá jiné dělení na skupiny otázek, totiž:

1. skupina 1 (1-3 svrchu řečených bodů)
2. skupina 2 (zkoumání ornamentů; jak je uchopit, popsat atd.)
3. skupina 3 (týká se pulzování archeologických kultur; podle Evžena Neustupného).

Takto nastíněný systém je nepřehledný a měl být lépe číselně upravený.

Dále již autorka pokračuje systematicky (systematičnost textu disertace je obecně jejím kladným jevem) ve výčtu jednotlivých kapitol práce, až po kapitolu 3.6.1 „Jednotlivé cykly (archeologických kultur) v Čechách“: (1.–8. cyklus Evžena Neustupného). Speciální pozornost pak věnuje 5. cyklu (od střední doby bronzové až po LT A (fáze striktní a rozvolněná).

Tento 5. cyklus zkoumá „univariatními“ i „multivariatními“ metodami s fázemi: analýzou, syntézou a interpretací dat.

Cenná je kapitola 4.: „Základní údaje o pravěké keramice a jejím zdobení“, z níž zejména subkapitola 4.1.1 „Tvary nádob“ prezentuje přehledný výčet typů nádob (podle Sklenářovy

terminologie). Nejde tu sice o nic nového, ale do následného přehledu výzdobných prvků (vhloubené, plošné a plastické prvky), výzdobných motivů a úpravy povrchu nádob vnáší přísný řád a řadu upřesnění, což je hodné uznání.

7. kapitola : „Databáze“ (str. 107-171) je naplněna velkým množstvím dat, sestavených posléze do přehledné tabulky a doplněné množství diagramů a „footgalerií“. Tato „Databáze“ je doplněna příloženým CD s větším počtem barevných snímků keramických nádob, na nichž se autorka snažila ilustrovat ten či onen ornament a jeho rozložení na těle nádoby. Fotografie však nejsou většinou příliš kvalitní a ani jejich nastavení při fotografování není vždycky nejšťastnější, takže vlastní účel splňují, řekněme, jen napůl. Nu což, autorka není profesionální fotografka a konec konců jde jen o technickou záležitost. Pro případ publikace práce, kterou bych mimochodem doporučoval, by však bylo nutno každopádně tento technický nedostatek napravit.

10. kapitola: „Závěr“ (str. 172- 174) přináší souhrnnou charakteristiku dosažených výsledků s výhledem do budoucna: podrobně byl analyzován 5. cyklus archeologických kultur, bylo by však potřebné „podobným způsobem prozkoumat další z pravěkých cyklů, aby bylo možné tyto výzdoby verifikovat na dalším materiálu“. (str. 174).

V 11. kapitole: „Literatura“ (str. 175-186) čtenář nalezne celkem 211 titulů odborné literatury, přičemž jsou zde prezentovány nejen čistě vědecké a odborné tituly, nýbrž i práce teoretické (metodologické), např. J. Cauvin 1989; J. Deetz 1976; C. Duncan a kol. 2012); B. Finlayson 2010; I. Hodder 1982, 2007; S. Mithen 1999; C. Renfrew 2005, 2009; J. M. Skibo 1913; I. Hodder 1982, 2007; G. V. Childe 1951; C. Renfrew-P. Bahn 2005; B. Soudský 1954, 1956 aj.

Autorčina „závislost“ na metodologických dílech svého školitele profesora Evžena Neustupného je dokumentována uvedením jeho 17ti děl, což samozřejmě není na škodu, naopak...

V seznamu použité literatury se najdou i tituly obecně kulturologické (I. Budil; A. Comte 1927; J. Daimond 2008; I. Holzbachová 1976; T. Khun 2008; F. Kubišta 1969; C. Lévi-Strauss 2000; D. Lewis-Williams-D. Pearce 2008; H. J. Störig 1992; Van der Velde 1979; K. Sklenář 1974, 1998, 2001; Žalman J. 2016 aj., encyklopedické a slovníkové tituly atd.

Již jen z tohoto prostého seznamu různých literárních žánrů vyplývá velký obecně kulturní rozhled a vědomosti Mgr. Elišky Peterkové, která tak má nakročeno do skupiny světových autorů – encyklopedů, k nimž u nás patří již profesor Jan Bouzek.

Toto nakročení, vyplývající z předpokládaných znalostí (rozuměj vlastní četby) velkého množství odborné literatury, poněkud zpochybňuje nesprávná citace položky V. Podborský – V. Vokolek, „Východočeská halštatská pohřebiště“ (Pravěk NŘ 10, 1999, 520-521) (disertace, str. 182); takto prezentovaná položka mylně vydává uvedenou práci za společné dílo autorů Podborského a Vokolka: ve skutečnosti však jde o Podborského recenzi Vokolkovy knihy „Východočeská halštatská pohřebiště“ (!). Četla Mgr. Peterková opravdu veškerou uváděnou odbornou literaturu pozorně?

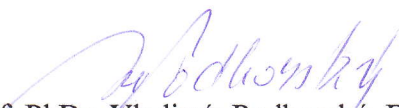
Do rámce disertace Mgr. Elišky Peterkové patří i kapitola 12: „Anotace“, v níž je prezentována anotace disertace v angličtině (str. 187-188) a ve francouzštině (str. 189-190).

Závěrečné hodnocení disertace Mgr. Elišky Peterkové podle Studijního a zkušebního řádu ZČU:

a) zhodnocení významu disertační práce pro obor:

Pro obor archeologie je disertace každopádně obohacím zejména systematikou výzdoby keramických nádob, byť tato výzdoba není na příslušných fotografiích vždy technicky dokonalá.

- b) vyjádření k postupu řešení problému, použitým metodám a splnění určeného cíle:
Pozitivně hodnotím čistý metodologický přístup autorky k řešeným problémům, jisté pod kladným vlivem jejího školitele profesora Evžena Neustupného. Autorčina možná až přílišná kritičnost a vědomí relativity dosažených výsledků vlastního bádání nic neubrala na splnění určeného cíle: „prozkoumat ornamenty na keramických nádobách jakožto nositele informací“.
- c) stanovisko k výsledkům disertační práce a k původnímu konkrétnímu přínosu předkladatele disertační práce:
Výsledky disertační práce Mgr. Peterkové hodnotím každopádně jako přínosné v konkrétním smyslu slova – zejména systematikou ornamentiky keramických nádob.
- d) vyjádření k systematické, přehlednosti, formální úpravě a jazykové úrovni disertační práce:
Systematiku a přehlednost disertace jsem výše již pozitivně zhodnotil. Formální úprava práce je na standardní profesionální úrovni, stejně jako stylistická a jazyková stránka.
- e) Vyjádření k publikacím studenta:
Mgr. Peterková je autorkou 4 odborných textů (v jednom případě ve spolupráci), 2 populárně-naučných textů a 8 audio-vizuálních děl archeologického zaměření. Lze říci, že v těchto pracích se odrážejí značné obecně-kulturní znalosti a dobrá orientace ve světovém kulturním dění, což značně přesahuje obor Archeologie.
- f) Jednoznačné vyjádření oponenta, zda doporučuje či nedoporučuje disertační práci k obhajobě:
Disertaci Mgr. Elišky Peterkové doporučuji jednoznačně k obhajobě.
Při této příležitosti bych rád zdůraznil, že teoretická a metodologická připravenost Peterkové vyplývá z celkového zaměření plzeňského univerzitního archeologického učiliště. Je dobře, že jednotlivé archeologické katedry (ústavy) v ČR mají vlastní specifickou, neboť to přispívá k variabilitě oboru a otevírá cestu dalšího rozvoje disciplíny.

Prof. PhDr. Vladimír Podborský, DrSc.

Ústav archeologie a muzeologie FF MU v Brně

Brno dne 16. května 2017

MASARYKOVA UNIVERZITA
Filozofická fakulta
Ústav archeologie a muzeologie
Arna Nováka 1
602 00 B R N O